

Deteriorament del valor dels actius: test d'impairment

PASCUAL RUIZ

Soci Director de Coresolutions, consultora especialitzada en valoració d'actius

Resum

Al llarg d'aquest article es presentarà el mètode per al càlcul del deteriorament dels actius i la seva comptabilització en els estats financers, així com l'impacte fiscal que pot comportar aquest reconeixement.

Es coneix com a *Test de Deteriorament* o *Test de Impairment* a la comprovació de si existeixen indicis de pèrdua de valor en algun immobilitzat o, si s'escau, si no fos possible realitzar-se a nivell individualitzat, en alguna unitat generadora d'efectiu (UGE). En cas afirmatiu, haurà de verificar-se si l'actiu està deteriorat i en el cas que efectivament ho estigui, s'haurà de reconèixer aquesta pèrdua de valor en la comptabilitat.

Paraules clau

Valoració d'Empreses, taxació, *impairment test*.

1. Introducció

El valor dels actius s'utilitzava fa anys com a mètode de valoració d'empreses. Actualment és un mètode rarament utilitzat enfront dels *cash flows* lliures. No obstant això, amb l'entrada en vigor del Nou Pla Comptable, la valoració dels actius torna a cobrar especial importància en adoptar la doctrina de les IFRS que recomanen adequar els valors dels actius a la capacitat d'aquests per a generar fluxos de caixa. No obstant això, i a diferència de les pràctiques del món anglosaxó, a Espanya aquestes actualitzacions només permeten reconèixer pèrdues de valor, de manera que, per a les apreciacions, caldrà esperar les autoritzacions de l'Administració (l'última data de 1996). Al llarg d'aquest article es presentarà el mètode per al càlcul del deteriorament dels actius i la seva comptabilització en els estats financers, així com l'impacte fiscal que pot comportar aquest reconeixement.

2. Test de deteriorament dels actius

El Nou Pla General de Comptabilitat estableix (NRV 2a. 2.2) que, almenys en cada tancament d'exercici, ha de comprovar-se si existeixen indicis de pèrdua de valor en algun immobilitzat o, si s'escau, si no fos possible realitzar-se a nivell individualitzat, en alguna unitat generadora d'efectiu (UGE). En cas afirmatiu, haurà de verificar-se si l'actiu està deteriorat i en el cas que efectivament ho estigui, s'haurà de reconèixer aquesta pèrdua de valor en la comptabilitat. Aquesta comprovació es coneix com a test de deteriorament o *test d'impairment*. En general, es produeix deteriorament si el valor comptable de l'actiu o grup d'actius és superior al seu import recuperable deduïts els costos de vendre'ls, és a dir, valor recuperable net (VRN). És molt important destacar que, a diferència de l'amortització, el deteriorament és una depreciació temporal que pot revertir en un futur si les condicions que duen al deteriorament desapareixen.

3. Indicis del possible deteriorament dels actius

El Nou Pla General Comptable no especifica els indicis que poden fer pensar que hi ha actius susceptibles d'estar deteriorats. Per aquest motiu és necessari remetre's a les IFRS, concretament a la NIC 36.

Indicadors externs

- Disminució durant l'exercici del valor de mercat de l'actiu, de forma superior a l'esperada pel seu ús normal o pas del temps.
- Durant l'exercici, o en un futur immediat tindran lloc canvis tecnològics, econòmics, d'entorn legal o de mercat en els quals opera la societat o l'actiu, amb un potencial efecte rellevant.
- Durant l'exercici, els tipus d'interès de mercat, o altres tipus de mercat de rendiment d'inversions, han sofert increments que probablement afectin la taxa de descompte utilitzada en el valor en ús.
- El valor comptable net en llibres dels actius és major que el seu valor borsari.

Indicadors interns

- Evidència sobre deteriorament físic o obsolescència de l'actiu.
- Durant l'exercici, o en un futur immediat tindran lloc canvis significatius en l'ús de l'actiu, que afectaran negativament (ex.: actius ociosos, reestructuracions, plans d'alienació diferents dels previstos, canvi de vida útil infinita a finita...).
- Evidència, mitjançant informes interns, de reducció en el rendiment econòmic esperat de l'actiu (ex.: sortides de fluxos d'efectiu superiors a les previstes, entrades de fluxos d'efectiu inferiors a les previstes, disminució significativa del resultat previst, la suma dels resultats o fluxos actuals i futurs dóna xifres negatives...).

4. Càlcul del deteriorament dels actius

Abans de passar a descriure el mètode de càlcul del deteriorament dels actius és convenient definir els termes que s'utilitzaran:

Unitat generadora d'efectiu (UGE)

Grup identificable més petit d'actius que generen fluxos d'efectiu que són, en bona mesura, independents dels derivats d'altres actius o grups d'actius. La determinació de la UGE sol ser un dels aspectes que presenta major dificultat, ja que ha de permetre calcular la generació de fluxos de caixa amb claredat. També és fonamental disposar d'un sistema de control de costos que permeti imputar costos amb exactitud.

Valor raonable

Import pel qual pot ser intercanviat un actiu, entre parts interessades i degudament informades, que realitzin una transacció en condicions d'independència mútua. No inclou els costos d'alienació. Amb caràcter general, el valor raonable es calcularà per referència a un valor fiable de mercat. En aquest sentit, el preu cotitzat en un mercat actiu serà la millor referència, entenent-se per mercat actiu aquell en què es donin les següents condicions:

- Els béns o serveis intercanviats en el mercat són homogenis.
- Poden trobar-se pràcticament en qualsevol moment compradors o venedors per a un determinat bé o servei.
- Els preus són coneguts i fàcilment accessibles per al públic. A més, reflecteixen transaccions reals, actuals i produïdes amb regularitat.

Valor en ús

És el valor d'un actiu o unitat generadora d'efectiu equivalent al valor actual dels fluxos d'efectiu futurs esperats, en el seu ús el curs normal del negoci i, si s'escau, de la seva alienació o altra forma de disposició, tenint en compte el seu estat actual. Els fluxos s'actualitzen a una taxa que incorpori el tipus d'interès de mercat sense risc, més una prima pels riscos específics, inclòs el grau de liquiditat. Les projeccions de fluxos d'efectiu han de basar-se en hipòtesis raonables i fonamentades i sol ser necessari, donada la incertesa de les projeccions, l'assignació de probabilitat d'ocurrència als diferents escenaris projectats.

Costos de venda

Són els costos incrementables directament atribuïbles a la venda d'un actiu (despeses legals de transmissió, comissions de venda...), excloses les despeses financeres i els impostos sobre beneficis.

Una vegada definits tots els elements que formaran part del càlcul de l'hipotètic deteriorament de l'actiu, definim que l'actiu sofreix deteriorament si el seu valor net comptable és superior al seu valor recuperable, on el valor recuperable és el major del valor raonable net i el valor en ús.

A la figura 1 es mostra esquemàticament el procés de càlcul.

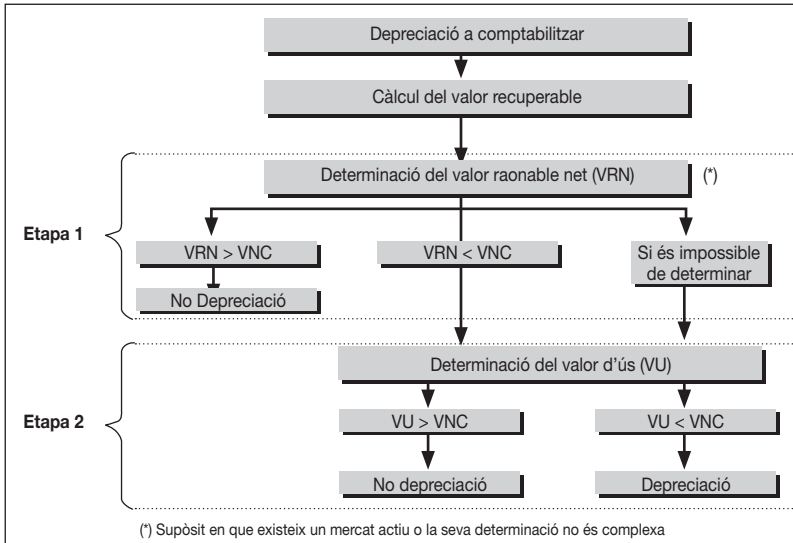

Figura 1.

Vegem-ne dos casos:

Cas 1:

Valor net comptable = 100

Valor raonable net = 90

Valor en ús = 85

Com $VNC > VRN$, hi ha un deteriorament de $100 - 90 = 10$

Cas 2:

Valor net comptable = 100

Valor raonable net = 90

Valor en ús = 105

Com $VNC < \text{Valor en ús}$, NO hi ha deteriorament

5. Registre del deteriorament dels actius

El deteriorament dels actius es registra en els estats financers via compte d'exploració, de manera que té ple efecte fiscal. De totes maneres, i donada l'excepcionalitat del concepte, també s'haurà de fer esment a la memòria, concretament a l'apartat 5.2.g.

S'han de documentar totes les hipòtesis contemplades de manera que quedi constància que tots els òrgans de govern de la companyia n'estan al corrent, així com perquè estiguin disponibles de cara a tercers com poden ser analistes financers, entitats bancàries o l'administració tributària.

Entre la informació a incloure per a cada deteriorament o reversió destaquem:

- Naturalesa de l'immobilitzat material.
- Import, successos i circumstàncies que han dut al reconeixement i reversió de la partida per deteriorament.
- Criteri emprat per a determinar el valor raonable menys els costos de venda, si s'escau.
- Si el mètode emprat fos el valor en ús, s'assenyalarà:
 - Els tipus d'actualització utilitzats en les estimacions actuals i anteriors,
 - Descripció de les hipòtesis clau sobre les que s'han basat les projeccions de fluxos d'efectiu i com se n'han determinat els valors,
 - Període que abasta la projecció de fluxos d'efectiu,
 - Taxa de creixement dels fluxos d'efectiu a partir del cinquè any.

Ja per a acabar, dir que és molt convenient que aquests tests de deteriorament es portin a terme per una entitat externa de reconegut prestigi i que, com ja s'ha citat amb anterioritat, s'ha de repetir l'assaig en el tancament de cada exercici fiscal.

6. Cas pràctic

A continuació mostrem un cas real per a una instal·lació de pintura industrial propietat d'un proveïdor de la indústria de l'automòbil.

El nostre client ha adquirit una instal·lació de pintura per tecnologia electrostàtica. La instal·lació actual per immersió quedarà destinada a sèries de producció baixes, amb el que la seva producció estimada es veurà reduïda considerablement, però no es discontinuarà, ja que la màxima rendibilitat de la nova instal·lació s'aconsegueix amb grans volums de producció. Aquesta instal·lació és una UGE perquè genera fluxos de caixa per si mateixa.

El primer pas, i sempre segons l'esquema mostrat amb anterioritat, és identificar si existeix un mercat actiu per al tipus d'actius sobre el que estem fent el test. En aquest cas, certament existeix aquest mercat, amb diverses companyies dedicades a la compravenda d'instal·lacions d'ocasió. En aquest cas en concret es va consultar al proveïdor de la nova instal·lació, que coincideix amb el fabricant de la instal·lació deteriorada. L'import proporcionat era inferior al valor net comptable de la instal·lació (vegeu-ne

càlculs més endavant), de manera que existeix indicatiu de deteriorament de la instal·lació. De totes maneres és molt recomanable contrastar aquests valors en el mercat lliure. Per això s'han d'identificar operacions recents, així com instal·lacions en venda actualment en altres proveïdors.

Una vegada constatat l'indicador del deteriorament, s'ha de calcular el valor en ús. Cal recordar que si aquest és superior al valor net comptable no existirà deteriorament, malgrat que hàgim constatat que el valor recuperable sí que és inferior al valor comptable.

El mètode de càlcul és el dels *cash flows* lliures descomptats a data d'actual. El període de càlcul serà de cinc anys, i es preveurà un valor residual al final del període.

La fórmula de càlcul és la següent:

$$\text{Valor d'utilització} = \sum_{n=1}^{n-p} \frac{FCF_n}{(1+r)^n} + \text{Valor terminal}$$

Els fluxos de caixa lliures estimats inclouen:

- Entrades de caixa per a l'ús continuat de l'actiu.
- Sortides de caixa necessàries per a aconseguir les entrades i puguin ser directament atribuïdes o es puguin assignar d'una manera raonable i consistent a l'actiu.
- Sortides de caixa necessàries per a aconseguir les entrades i pendents d'incórrer per a preparar l'actiu per a usar-lo i, al final, alienar-lo.
- Import que s'espera obtenir per l'alienació de l'actiu al final de la seva vida útil.

Els fluxos de caixa lliures estimats no inclouen:

- Entrades de caixa generades per altres actius, si aquestes entrades són independents de les generades per l'actiu analitzat (ex: comptes a cobrar...).
- Sortides de caixa relacionades amb obligacions que ja han estat reconegudes com a passius (ex: pensions, provisions, comptes a pagar...)
- Fluxos de caixa financers.
- Pagaments o cobraments relacionats amb l'impost sobre beneficis.

El valor terminal és el valor dels actius per als anys posteriors (a perpetuïtat) del càlcul. Els fluxos de caixa s'extrapolaran, usant una taxa de creixement constant o decreixent, tret que es pugui justificar l'ús d'una

taxa creixent, que no serà superior a la taxa mitjana de creixement a llarg termini per als productes, indústries o països en què l'empresa opera, o per al mercat en què l'actiu s'usa. Generalment es calcula segons:

Valor Terminal = $C / (r - g)$, on C el *cash flow* normalitzat al final dels cinc anys, r la taxa de descompte i g la taxa de creixement.

Si hi ha certesa de quin serà el valor raonable dels actius una vegada transcorreguts els cinc anys, també es pot utilitzar aquest valor.

Per al càlcul de la taxa de descompte r s'utilitzarà el mètode WACC, que representa la suma de cadascuna de les fonts de finançament de l'empresa ponderades pel seu pes en el passiu (*Weighted Average Cost of Capital*). És molt important destacar que la taxa s'ha de calcular en cada cas: no s'admeten taxes internes, rendibilitats mitjanes ni taxes utilitzades per a analitzar projectes d'inversió. La taxa de descompte serà abans d'impostos i reflectirà les hipòtesis actuals del mercat respecte al valor dels diners en el temps i els riscos específics de l'actiu no considerats en els fluxos de caixa estimats.

Una vegada exposades les bases del càlcul procedirem a la realització del *Test d'Impairment*.

Valor net de la instal·lació	3.360.000,00	Quatre anys de funcionament
Dotació anual a l'amortització	560.000,00	Taxa del 10%
Impost de societats	35%	
WACC	9,08	
Valor terminal	400.000,00	Venda de la instal·lació

	Any 1	Any 2	Any 3	Any 4	Any 5
Producció	19.000,00	18.000,00	17.000,00	16.000,00	15.000,00
Preu unitari	48,00	50,00	52,00	54,00	56,00
Ingressos	912.000,00	900.000,00	884.000,00	864.000,00	840.000,00
Matèria primera	135.000,00	133.010,53	130.645,89	127.879,28	124.682,29
Energia	45.000,00	44.336,84	43.548,63	42.626,43	41.560,76
Mà d'obra	78.000,00	82.680,00	87.640,80	92.899,25	98.473,20
Manteniment	18.000,00	18.000,00	18.000,00	18.000,00	18.000,00
Despeses generals**					
Amortització	560.000,00	560.000,00	560.000,00	560.000,00	560.000,00
Resultat brut	76.000,00	61.972,63	44.164,67	22.595,05	-2.716,26
Impostos (35%)	26.600,00	21.690,42	15.457,64	7.908,27	0,00
Resultat net	49.400,00	40.282,21	28.707,04	14.686,78	-2.716,26
Cash Flow lliure	609.400,00	600.282,21	588.707,04	574.686,78	557.283,74

Cash Flow lliure descomptat 2.283.567,14

Valor terminal 400.000,00

Valor en ús 2.683.567,14

Deteriorament 676.432,86

(**) No es consideren les despeses generals per un criteri de prudència fiscal.